

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția:
Piața Unirii No. 3.

Administrația:
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare

la 1 și la 15 a fiecărei luni

Abonament:

Exemplarul 5 Lei
Pe un an 200 Lei

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 2224/1930.

Impozitul de echivalent.

Spre a pune capăt deselor plângeri, ce se fac din partea curatoratelor contra impunerilor de echivalent, fie că au fost amendajii pentru nefacerea la timp a declarațiilor, fie pentru că au fost impuși cu sume prea mari, facem următoarele dispoziții:

1. Declarațiile de impunere se fac în fiecare an cu 3 luni înainte de 1 Ianuarie a anului următor, adică în luna Septembrie și sunt de a se depune la Administrația financiară, în circumscripția căreia se găsesc bunurile, de care se face declarația, separat pentru mobile și separat pentru imobile.

2. În declarațiunile de impunere se vor trece bunurile, ce posedă parohia, în prima linie trecându-se acelea, pentru cari nu se plătește impozit, și în dreptul cărora se va pune observarea »scutită de impozit conform art. 16 din legea timbrului», — apoi se vor înșira acelea, pentru cari se plătește impozit.

3. Nu se plătește impozit de echivalent pentru următoarele bunuri:

- a) edificiul bisericii cu teritoriul din jurul ei,
- b) odăjdiiile, vasele sacre, paramentele, — icoanele și cărțile rituale, ce se află în biserică,
- c) teritoriile destinate pentru cimitire,
- d) casa parohială cu grădina, edificiul școlar, casele culturale, morile și alte industrii și localuri de comerț, uzine etc.

e) în urmă tot cece este destinat pentru utilitate publică și cari nu produce venit, sau dacă și produce venit, acesta este afectat serviciilor publice.

La punctul acesta s'a ridicat chestia, dacă pentru beneficiile parohiale (eclejie), e de a se plăti impozit de echivalent ori nu?

Comisia timbrului prin decizia dela 30 April 1929 a rezolvit chestia în chipul următor:

Ca lămurire complementară a deciziilor din 31 Ianuarie 1928 și 9 Ianuarie 1929 prin imobile parohiale date în folosința preoților parohiilor, respective, ca un accesoriu al profesiunii lor scutite de impozitului echivalent, se înțeleg numai acele clădiri cari servesc efectiv de locuință preotului și acele terenuri cultivabile, cari sunt date preotului spre folosință personală în completarea salariului.

4. Toate celealalte imobile sunt supuse impozitului de mână moartă — se va griji însă, ca evaluarea acestor imobile să se facă după valoarea lor ve-

nală, adică după valoarea lor reală și actuală, obi-cinuită în aceea localitate.

5. După înaintarea declarațiunii autoritatea fi-nanciară face impunerea, avizând de acest lucru Ofi-ciful parohial. Intru cât s'ar părea că impuerea e prea grea în termen de 20 zile dela primirea avizu-lui de impunere, se poate înainta apel la Administra-ția financiară.

6. Pentru nefacerea declarațiilor legea timbrului, în articolul 76 prevede amendă până la jumătatea impozitului, care în nici un caz nu poate fi mai mică de 500 Lei.

7. În cazul când în situația bunurilor imposa-bile în decursul anului n'a intervenit nici o schim-bare, nu se va face declarație nouă ci se va aviza autoritatea financiară, că situația e neschimbată.

On. Cler va ținea seamă de aceste îndrumări, în interesul conservării averii bisericești și apărarea lor de impuneri volnice, făcute de agenții fiscali.

Oradea, 26 Sept. 1930.

Nr. 2410/1930.

Impiedecarea agitațiilor confesionale și naționale.

Onoratul Minister al Instrucțiunii Publice și al Cultelor cu adresa No. 106182-12883 dela 14 Aug. a. c. pe urma informațiilor, că în unele părți ale țării se fac ațătări confesionale și naționale pe tema, că unii concetățeni sunt de altă religie și altă naționalitate, ne învită să atragem atențiunea Veneratului Cler să vegheze și să împiedece astfel de porniri, cari turbură viața pașnică a cetățenilor și ordinea Statului.

Satisfăcând aceasta învitare, îndemnăm Venera-tul Cler, ca să lumineze pe ceice eventual ar fi por-niți spre ațătare și să-i îndrepte pe calea morală, fe-rindu-i de agitații, împiedecând astfel dușmănia dintre concetățeni și turburarea bunei-înțelegeri.

În interesul liniștei publice și a ordinii Vă mai îndemnăm în Domnul Venerați Frați în Hristos, să fiți cu toată atențiunea la sfintirea de steaguri a unor asociații, și la luarea jurământului lor, ca aceste aso-ciații să nu fie îndreptate în contra legilor, ori a ordi-nei de Stat, fiind chemarea bisericii ca să promo-veze respectul legilor și să întărească viața pașnică între concetățeni.

Oradea, 29 Sept. 1930.

PARTEA NEOFICIALĂ

Salut nouilor confrați

Prin bulla „Solemni Conventione”, din dispoziția mai marilor Bisericii, Dieceza noastră a primit în schimbul celor 50 de parohii, trecute parte la Lugoj, parte la dieceza Maramureșului, 82 parohii din fosta dieceză a Gherlei. 82 de preoți, crescuți în altă tradiție, în alte obiceiuri și în parte și în altă mentalitate, au venit între noi. Primele sentimente de nostalgie după vechea mamă și o anumită umbră de difidență față de nouile împrejurări, de cari i-am văzut cuprinși în primele clipe pe noii confrați, sunt de înțeles. Dar noi cu toții, și noi și vechi, înainte și mai presus de toate suntem preoți, soldați ai lui Hristos, cu misiune bine determinată în slujba unui ideal, și de aceea trebuie să depunem orice resentiment și să ne familiarizăm cu nouile împrejurări. Trebuie să ne cunoaștem reciproc, trebuie să ne înțelegăm într-o unitate de vederi și de sentimente, cași cum am fi fost tot împreună. Deosebiri pe provincii ori pe regiuni, ce vor fi existând între noi, trebuie să dispară și cu toții trebuie să ne înțelegăm într-o singură mentalitate, într-o singură

disciplină, pentruca să nu fim decât un singur corp viu și însuflețit, o singură unitate organică în jurul Înaltului nostru Păstor, care ne călăuzește și guvernează spre binele Bisericii și al sufletelor.

Inchiegați păstorii într-o singură unitate de vederi, ușor se vor închiegă și păstorii pe urma lor.

De aceea organul de publicitate al diecezei noastre cu sinceră prietenie și bucurie salută pe noii noștri confrați întru Hristos și-i rugăm ca vederile lor bune și sănătoase să le depună pe coloanele lui, ca „Vestitorul” să fie tribuna de întâlnire comună de unde să ne cunoaștem și unde să depunem obolul contribuției comune la închiegarea sufletească desăvârșită din care să răsară continua înălțare a Sionului nostru sfânt.

Fiiți bineveniți frați preoți și împreună cu Voi întreg poporul credincios în cadrele diecezei noi, care de-acum înainte trebuie să vă fie mamă ocrotitoare și far de lumină pe calea spinoasă a mântuirii și-a vieții.

„Vestitorul”.

Sfințirea dela Băița

Duminecă în 21 Sept. c. Exc. Sa Episcopul Dr. Valeriu Traian Frențiu a consacrat biserica din parohia Băița. Băița este cea mai mărginașe și singuratică parohie din munții Bihorului aparținătoare diecezei noastre. Se află la 38 km. de Beiuș, încunjurată numai de parohii de alte confesiuni; chiar în Băița mai există și parohie ort. rom. și romano-catolică. Credincioșii noștri din această parohie, vre-o 400 la număr, toți minieri, cari lucrau la minele din localitate (dar acum nu mai funcționează), erau lipsiți de un lăcaș sfânt propriu al lor și serviciile divine publice le săvârșeau în biserica romano-catolicilor de rit latin. Unii frați noi veniți pe aici, cari nu prea cunoșteau împrejurările, s’au și scandalizat de acest lucru foarte firesc și foarte clar pentru cei ce știau că credința romano-catolică și cea greco-catolică, cu excepția înfățișării externe a ritului, e aceeași, — și-au tras la îndoială chiar și caracterul de români al acestor credincioși ai noștri, ba și al Bisericii Unite întregi. Aberații.

Nu această scandalizare farizaică, cum i-am zice noi în limbaj teologic, ci dorul de-a avea locașul lor propriu, și de-a nu incomoda pe nimeni, a determinat pe credincioșii acestei parohii, în frunte cu harnicul lor preot, să-și clădească o bisericuță vrednică de ei, în care să-și poată mărturisii nestângeniți de nimeni credința lor strămoșească romană. După multe griji,

trudă și alergări, însăfârșit, și-au văzut dorința realizată. Biserica s’a realizat, după frumosul model și stil românesc, în care se zidesc acum la noi toate bisericile, la ordinul și dorința expresă a Înalt Preasfințitului nostru Ierarh; s’a realizat prin larga contribuție a Excelenței Sale Episcopului diecezan, care pe lângă că a donat tot materialul în valoare de 58.500 Lei, a mai dat și bani gata 25.000. Credincioșii din sărăcia lor încă au contribuit mult: 25.000 din cassa bisericii, 20.700 din partea minierilor pensionari (între cari venerabilul frate al regretatului nostru preot Ghergar din Terebești), piatra și nisipul au dat-o tot credincioșii, iar transportul întreg l-a efectuat firma »Berger«. Au mai contribuit: On. Ministerul Cultelor cu 30.000 Lei; On. județ Bihor cu 8000 Lei; din colecta făcută de M. On. paroh local Gheorghe Voștinar 20.000 Lei, iar contribuția personală a acestui harnic preot care se jertfește pentru frumoasa-i misiune stând în această parohie săracă, e de 61.300 Lei.

Sfințirea a decurs în atmosferă de sărbătoare, cu participarea unui mare număr de credincioși, fiind și zi de târg (Dumineca!) în Băița. Solemnitatea a ținut s’o onoreze cu distinsa-i prezență și d-l prefect al județului, Petru Popoviciu, ceea ce a făcut o bună impresiune asupra tuturor. Au mai fost de față, — afară de asistența și sulta Exc. Sale Episcopului, compusă din

Ilustritatea Sa Dr. Gheorghe Miculaș vicar general episcopesc, Rvs. Dr. Valeriu Hetcou protopopul Beiușului, M. On. Ioan Teușan prof. de religie, Cuv. Ludovic Barral rectorul Internatului de băieți; Mon. Vasile Barbul primnotar consistorial, Cl. Dr. Aloisie L. Tăutu și On. Mihai Sălăgian profesori de teologie, rev. Iosif Vezoc cleric-asistent, — și d-l primar al orașului Beiuș Quai Ioan, d-l șef judecător al ocolului Beiuș Dr. Gh. Fitero și alți mulți intelectuali din Beiuș și jur. Corul bisericii parohiale din Beiuș compus din intelectuali din Beiuș, dirijat de d-l profesor Gheorghe Ardelean, a ridicat mult atmosfera de solemnă evlavie a zilei. Oaspeții au fost găzduiți printr'un copios ban-

chet oferit de parohie în saloanele d-lui primpretor Neagu din Vașcău.

A stârnit vie mulțumire și simpatie în toți cei de față când s'a citit în cursul mesii o lungă telegramă a D-lui secretar general ministerial *Dr. Iosif Matorescu* din Timișoara, care, exprimându-și regretele de-a nu putea fi de față la acea înălțătoare sărbătoare, anunță, că contribuie și D-sa la cheltuiala zidirii cu suma de 5000 Lei.

Băițenii pot fi mândri că D-zeu i-a ajutat să fie dăruiți cu un așa frumos lăcaș de închinăciune, unde își pot revărsa necazurile și durerile sufletului cu nădejdea, că tot dela El vor primi și mângâiere și alinare.

P. T.

Cum se înființează o Reuniune Mariană

Reuniunile Mariane sunt un mijloc excelent pentru promovarea evlaviei și simțului religios în credincioși. Ele sunt nu numai un termometru sigur al vieții religioase și spirituale dintr'o parohie, ci după confirmarea și probata experiență a multora sunt și un mijloc foarte potrivit, aproape infalibil, de-a para răspândirea sectelor.

Înființarea și funcționarea unei Reuniuni Mariane în mijlocul credincioșilor înseamnă, neîndoios o jertfă mai mult și o muncă în plus pentru preot. Dar considerând imensul bine ce-l produc aceste societăți în mijlocul credincioșilor, fiecare preot, care-și pricepe misiunea și care vrea să facă ceva rodnic pentru realizarea ei, va lua cu resemnare, dacă nu bucuros, asupra-și acest nou tribut de jertfă pentru suflete și pen ru Dumnezeu.

Tocmai această nouă greutate, această nouă jertfă a făcut pe unii preoți să privească cu indispoziție, dacă nu cu dușmănie, mișcarea ce s'a pornit pentru înființarea pe toată linia a acestor binefăcătoare societăți. Dar mai târziu s'au convins ei înșiși despre binele mare ce-l fac și au depus dușmănia și indiferența și au început să le introducă și dânșii. Căci au văzut și dânșii, că rugăciunile frumoase, cuminecările multe și mărlurisirile dese, ce se fac în cadrele Reuniunilor Mariane, ridică zi de zi nu numai moravurile comunei, dar întăresc zi de zi tot mai tare și alipirea credincioșilor către biserică și către religie. Puțina osteneală cu mult belșug se răsplătește.

Neîndoios, că indispoziția unor preoți față de Reuniunile Mariane a provenit și din faptul, că dânșii nu erau în clar ce sunt, ce vreau aceste Reuniuni și cum le funcționează mecanismul. Mulți n'au știut, că aceste Reuniuni religioase, deși stau sub continua și directă supraveghere și sub controlul neconținut al preotului, se conduc ele pe sine prin membrii, re-

spective prin dirigintele ori dirigența lor. Deși e consult să fie și preotul de față la toate devoțiunile comune ale Reuniunii, — mai ales e consult și recomandabil să le țină și câte o mică exhortă, — totuș o Reuniune bine instruată știe să se conducă singură pe sine. Bine înțeles, că preotul nu trebuie să lase, ca membrii să reciteze, ori să se roage în comun ori privat, decât numai rugăciunii aprobate ori recomandate de biserică.

Aceste trebuie să fie pe toată dieceza cam egale și să nu se admită excesul și extravaganța individualismului exagerat la introducerea diferitelor devoțiuni în Reuniunile Mariane.

Iată devoțiunile cari se practică și cari le-am recomandat la toate înființările de Reuniuni Mariane:

1. În Duminica întâia din lună *paraclisul Maicii Domnului*, cântat frumos, solemn, pe două strane conform melodiei dela Oradea; bine înțeles, că aceasta se face cu participarea preotului; particular pot să-l reciteze membrii și singuri, ori cu recitarea înainte a unuia, ori toți împreună.

2. La sărbătorile Maicii D-lui Acatistul, tot solemn, cu participarea preotului.

3. În a 2-a Duminică din lună recomandam să se reciteze *Cultul Preasfintei Inimi a lui Isus*, care se poate recita și fără prezența preotului, recitând înainte dirigintele.

4. În celelalte Duminici ale lunii recomandăm să se reciteze Rozarul, care în unele locuri a ajuns a fi recitat foarte frumos. Acesta încă poate fi recitat și fără concursul preotului. Dacă undeva se găsesc sfintele stațiuni ale patimilor Domnului, — aceste încep acum a se introduce prin unele locuri, deoarece această devoțiune e foarte plăcută poporului nostru, — într'una din Duminicile ce ar mai rămâne (a 4 ori 5-a din lună), se poate face și devoțiunea: Calea Crucii.

Toate aceste devoțiuni m'am silit, pe unde am înființat Reuniuni, să le concentrez în Reuniunea Mariană, ca să nu se înmulțească societățile religioase în aceeași parohie, producând confuzie și rivalități inutile, ba câteodată dăunătoare.

Iată acum și datoriile religioase la cari obligam membrii:

1. Supunerea la recepția solemnă cu medalie, cu diplomă și legământ.

2. Participarea regulată la devoțiunile mai sus amintite în fiecare Duminică și sărbătoare, după vechernie. (Devoțiunea nu e permisă să țină mai mult de $\frac{3}{4}$, maximum o oră).

3. Mărturisire și cuminecare în comun de 7-ori la an: la cele 3 mari sărbători (Crăciun, Paști, Rusalii) și la cele 4 sărbători ale Preacuratei (Nașterea P. F. M., Intrarea în bis., Bunavestire, Adormirea). Mărturisirea se face în preziua, chemând într'ajutor, de sunt membrii mulți, și pe alți confrăți preoți din apropiere. (În nici un caz însă nu e la loc a fixa o ziua săptămânală și a încassa stoaală pentru liturghia la care se cuminecă; ori prejunctură dela cei din filie).

3. Participarea *in corpore* la înmormântarea membrilor cari mor și oferirea cuminecării aptopiate pentru odihna sufletului lui.

4. Cu prilejul tuturor acestor devoțiuni punerea medaliei mariane e obligatoare (în biserică ori în procesiune).

Dacă le explici credincioșilor aceste obligațiuni și le spui că nu sunt grele, și că împlinirea lor nu obligă sub păcat, se găsesc mai mulți cari se înscriu bucueroși la Reuniune. În general, experiența de până aci arată, că membrii, mai ales unele membre, nu că neglijează aceste devoțiuni, dar ar vrea să facă mai multe, trecând chiar în exces. Zelul acestora trebuie temperat cu prudență, îndemnându-i să le facă acele separat, acasă, în particular, ca să nu sperie prin lungimea devoțiunilor pe cei mai moderați.

Iată acum și modalitatea practică cum cred eu că se poate proceda la înființarea unei Reuniuni Mariane: Preotul trebuie să ia mai întâi contact cu una, ori două persoane mai evlavioase din comună (nu numai femei, ci și bărbați) și să le expună pe înțeles, că de ce e vorba, și ce vrea să facă. Aceste mai întâi se vor arăta fricoase, temându-se că iau asupra lor greutăți ce nu le vor putea împlini. Dar preotul să le liniștească și să le convingă, că nu sunt greutăți din cale afară mari. Aceste vor face propagandă necesară vorbind cu altele de această societate. Când se va fi făcut astfel destulă pregătire atunci preotul va chema la o adunare mare pe foști credincioșii (la școală, ori înaintea bisericii, ori în biserică chiar) și după ce le va expune cu zel și însuflețire foloasele mari ale rugăciunii și ale Reuniunilor Mariane, le va spune datoriile, îndemnându-i să se înscrie la această societate, în care vor găsi multă mângâiere și bucurie su-

flească și mult folos cu toții: mamele, fetele, bărbații, copiii etc. După înscrierea membrilor, la săptămâna, se poate proceda la alegerea comitetului, când se dresează și un proces-verbal de înființare și se înaintează Preav.-lui Ordinariat, care face demersurile necesare pentru încardinarea la centrala din Roma, după care singură se obțin beneficiile sufletești (indulgențele) concese pentru Reuniuni. După o altă săptămână sau în proxima Duminică întâi se poate începe devoțiunea comună, în cari mai întâi preotul îi va introduce și conduce el însuși, pe urmă, după un anumit timp, îi va lăsa să facă ei dela sine.

La 6 luni, ori dacă membrii sunt zeloși, la 2—3, se poate invita reprezentantul Comitetului central care să ia fâgăduința solemnă (legământul) și să împartă diplomele și medalile cu ceremonialul obișnuit.

Evident, că preotul înainte de-a proceda la înființarea unei atari Reuniuni se va instrui el pe sine, văzând sau întrebând, și se va introduce în toate devoțiunile ce trebuiesc să se facă, ca să nu-i învețe greșit. Va trebui chiar să învețe și să-i învețe cântări Mariane, către Inima Preasfântă a lui Isus, euharistice etc.

Dacă nu e muzicant, e mai greu, dar poate să-i ajute vre un învățător bun și credincios

Aceasta e pe scurt meloda de a înființa și de-a conduce o Reuniune Mariană, a cărei reușită depinde însă foarte mult dela individualitatea, iscusința, zelul și evalavia preotului, care este și rămâne sufletul și îndreptătorul viu și permanent al Reuniunii. Cum o știe îndrepta și anima dânsul, așa va fi și așa va lucra. Deci mai înainte de toate instruire proprie studiere prin vedere și imitare.

Păr. Dr. Tăutu,
secretarul general
al Reuniunilor de pietate.

HONIG FRIDERIC

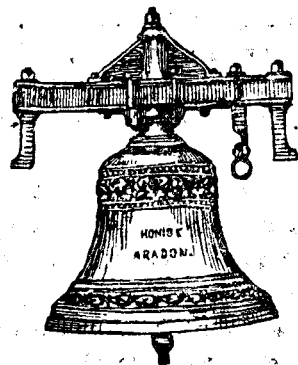
ARAD, SRTADA BARIȚIU 10-21.

Cea mai veche și mai mare turnătorie de clopote din România.

Fondată
la anul 1840.

La comandă fabrică clopote de orice mărime din cel mai curat bronz pentru clopote pe lângă garanță mare și cu prefixarea precisă a tonurilor. Invenție proprie licențiată.

Rechizite și scaune de fer pentru clopote. Motoare electrice pentru clopotit. — Condițiuni avantajoase de plată.

DOUĂ CONFERINȚE

de **Dr. Iacob Radu**, prepozit capitular, protonotar apostolic.

Propaganda calvină care nu era de loc alegătoare în mijloace, în veacul al XVII-lea prin legi barbare, prin amenințări și promisiuni, a dus pe Români din Ardeal la o stare de desolare și robie sufletească și materielă îngrozitoare. De drepturi politice nu mai putea fi vorba, căci acele, câte existau pe atunci, erau rezervate celor trei națiuni privilegiate: Săcuii, Maghiarii și Sașii. În privința socială economică Români în partea covârșitoare erau iobagi sau robi legați de glie, o nație urgisită și tolerată numai pantru ca să dea ostași cu sila și să muncească pământul pe seama nobililor și a aristocraților tirani și depravați. Școli pentru Români nu erau, iar la cele ale celorlalte națiuni fiii iobagilor nu erau admiși. Candidații la preoție încă învățau foarte puțină carte dela părinții lor sau prin cele sărace mănăstiri; dar și preoții cei mai mulți erau într-o stare îngrozitoare, niște țărani cu barbă, dintre cari mulți nici nu stiau ceti și scrie, ci învățau pe de-a rostul să facă slujba preoției pe care o cum-părau cu bani, ca să scape de robota iobăgiei.

Tinuturi românești înțregi au fost scoase de sub păstorirea episcopului român din Bălgrad (Alba-Iulia) și supusă unor episcopi sau protopopi calvinisați, su-puși numai episcopilor sau superintendenților calvinimaghiari, cari se intitulau: „Episcopi ortodoxi maghiari și români” (ortodox magyar és oláh püspök). Chiar și mitropoliții români din Bălgrad ajunseseră a fi numai niște vicari ai puternicilor superintendenți calvini și silii să introducă în biserică lor credința, ritul și organizația bisericei calvine. În felul acesta apoi foarte mulți Români, mai ales cei nobili, au fost desnaționaliști și înghițiți de maghiarism pe atunci identic cu calvinismul care se și numea: „religie maghiară” (magyar vallás).

Atâta era de îngrozitoare starea poporului român din Ardeal, încât unuia misionari o asemănă cu soarta poporului ovreesc din robia faraonilor în Egipt! Și dacă calvinismul maghiar și-ar fi mai putut menținea puterea și să-și continue opera cu aceeași râvnă și îndârjire încă un veac, neamul românesc în Ardeal ar fi aproape dispărut!

Ce mirare este dară dacă în asemenea împrejurări, singurii conducători de atunci ai poporului român: mitropoliitul și clerul, pentruca să scape de jugul devenit insuportabil al calvinismului care îi amenința cu perire totală ființa lui ca neam și ca biserică, și au îndreptat privirile spre orizontul de unde le mai putea veni vre un ajutor și mântuire.¹⁾ Acest

1) „Era oare cu puțință ca clerul și poporul să mai sufere și de atunci înainte acea sclăvie fizică și spirituală sub care gemea întru întunecime orbitoare și să nu dorească schimbarea totală a condițiilor sale de viață? Să fi ajuns acest popor a pierde ori ce sentiment de libertate până la starea animalelor

ajutor și această mântuire a venit prin reîntorcerea la vechiul isvor de viață și de lumină, prin unire cu Roma, prin primirea formei de unire statorită în Sinodul dela Florența din anul 1439, după care prelângă unitatea credinței pe care acest popor nu o negase niciodată deoarece cărțile rituale ale bisericei orientale conțin dogme identice cu ale bisericei catolice romane, chiar și în ce privește cele 4 puncte în cari s'a făcut unire la Florența, i-și păstrau neatinsă ritul disciplina și organizația bisericei orientale, și ce e mai mult: i-se asigura limba prin totala ei reîntronare în biserică, dându-se și cinstea deosebită de a fi recunoscută de limbă liturgică.

Iar pre lângă acestea din partea împăratului Austriei (al Romanilor se numea pe atunci), cari ajunseseră și domnitor al Ardealului, prin decretul din 23 August 1692 i-se îmbiau și foloase materiale politice și culturale, de cari, precum văzurăm mai sus, era cu totul lipsit și fără de cari ca și călătorul în pustie era inomis pierdut.²⁾

Ce privește rolul pe care l'au avut Părinții Iesuiți în aceasta mare operă a S. Unirii, este cert că cine îi cunoaște pe Iesuiți și spiritul de care ei sunt conduși în opera lor misionară, pe care cu un zel plin de admirație o desfășoară de mai multe veacuri în toată lumea, nu poate presupune că ei și în acest caz să fi fost conduși de alt gând decât: de a readuce pe acest popor, a cărui miserie fără seamăn și situație desperată o cunoșteau atât de bine, la unitatea credinței catolice și la isvorul mântuirii de veci. Tot așa trebuie să zicem și despre cardinalul Kollonits, care în această chestiune s'a ostenit mai mult ca principe al bisericei decât ca sftenic al împăratului.

Iar despre mitropoliții Teofil și Atanasie și despre protopopii și preoții lor cari ca adevărați reprezentanți ai poporului au iscalit și întărit cu pecetile lor actul

dedate atât de mult cu jugul, încât la un singur semn al unui copiloiu să-l ia în gât, sau încai să se apropie de el ca să i-l pună altul?”

„A prespune așa ceva ar fi o adevărată insultă. Avem o mulțime de probe, că acest popor avea ca și altele, înainte cu două sute ca și înainte numai cu una sută de ani, conștiința daplînă a stărei sale deplorabile în care se afla el. Popor și cler în mijlocul catastrofelor dintre 1680 și 1700 nu avea în cătrău, trebuia să caute împrejur de sine și să văză, nu cumva răsare și pentru el o zi de mântuință.¹⁾

Această mântuință veni dela noul stăpân: Impăratul, al cărui nume: „Ireția în mințile oamenilor amintiri ce veneau din depărtări nesfârșite și dela calolicism, care făcea să se zărească începutul unei ere de libertate și lumină.²⁾

2) A. Bunea: Discursuri, autonomia, etc. Blaj 1903 p. 339 și N. Iorga: Istoria bis. I. p. 419.

1) Gh. Barițiu, Părți alese din Istoria Transilvaniei p. 153.

2) N. Iorga: Sate și preoți din Ardeal pag. 174 și 175.

unirei, ori cât de simpli și de neînvățați și oricât de încântați de mirajul făgăduelilor împărătești să fi fost ei, nu putem presupune atâta lipsă de simț preoțesc și creștinesc la ei, nici atâta orbire de lăcomia bunurilor materiale, încât să nu-și fi dat seamă că mântuirea sufletelor trebuie căutată mai întâiu, și că nu pot fi lucruri pămîntești pentru cari acea să poată fi precupețită ori periclitată. Însuși faptul, că le-a trebuit mai mulți ani de sfaturi și de cumpăneală, ca să se decidă la facerea acestui pas, dovedește că ei au fost pătrunși de marea lui importanță și de răspunderea ce și-o luau înaintea oamenilor și a lui Dumnezeu pentru săvârșirea lui. De asemenea și actele unirei din 7 Octomvrie 1698 și 5 Septemvrie 1700 arată, că ei prin unire au căutat mai întâiu la cele pămîntești: „*Judecând noi nestotornicia vieții omenești și nemurirea sufletului, de care mai mare grije trebuie să avem, slobozi, de bunăvoie și porniți de Duhul Sfânt ne-am unit cu biserica romano-catolică* etc., se spune în actul din 1700 aproape identic cu celalalt. Sau doară se poate trage la îndoială sinceritatea și bunacredința a acelor cari au făcut asemenea acte și declarații? Dar atunci se poate trage la îndoială și nega simplaminte valabilitatea și sinceritatea tuturor actelor și hotărîrilor mai marilor noștri bisericești!

Apoi însuși faptul că preoțimea și poporul credincios cerea stăruitor să se bucure de privilegiile și drepturile bisericei catolice, pentru motivul că erau membri aceleia prin credință, arată că ei aveau conștiința că au făcut o adevărată unire în credință și nunumai o ficțiune, o alianță vicleană care ușor putea fi descoperită și în consecință ei tratați mai rău ca sub calvini. Această conștiință s'a păstrat și întărit cu timpul tot mai mult și grandioasa ei manifestare ne-a fost dat nouă să o vedem în anul trecut în adunările și congresele ținute cu tristul prilej al atacurilor meschine pornite în contră bisericei noastre pe timpul desbaterei în corpurile legiuitoare a legii cultelor. Tot acea conștiința mai arată că unirea nu o au făcut numai mitropolii cu protopopii, pentru că aceștia au avut împuternicire dela preoți să o facă și să iscălească, iar preoții de sigur că nu le-ar fi dat-o dacă nu se învoia poporul, căci altfel ar fi fost expuși să fie școși din biserici și alungați din sate, mai ales că erau popi berechet și câte 2—3 și în satele cele mai mici. Dar chiar dacă nu ar fi fost ei înrtebați, de ce atâta vâlfă? Oare Grecii și Bulgarii au întrebat pe clerul și poporul român când l'au despărțit de Roma? Sau congresul și sinodul orthodox de azi întrebă prin plebiscit poporul când aduce legi și hotărîri cari îl privesc și pe el? Biserica creștină nu se ocârmuește prin plebiscite nici prin demagogie, ci după constituția ei divină prin darul și autoritatea episcopilor puși de Spiritul sfânt să o conducă.

Că au căutat și ei oameni fiind și apăsați și im-

pilați cum erau, și unele foloase materiale și drepturi politice, ce mirare este? Biserica întru împlinirea misiunii sale în lume prin oameni și pentru oameni, are lipsă de mijloace materiale și în schimbul serviciului moral și cultural ce îl face statului poate primi, ba are și dreptul să ceară dela el, ajutor și recompensă materială. Ce făcea oare biserica ortodoxă din principatele române pe vremea aceea? Jefuia poporul fără milă și aduna averi fabuloase ajungând în stăpânirea unei a 5 a părți din pământul lor și făcea cultură grecească, dacă preste tot făcea vre una, din care poporal robit nici un folos nu avea. Biserici și mănăstirii zideau și înzestrau boierii și voivozii evlavioși, iar episcopii și călugării greci cărau averile în Bizanțul lor nesăturat!

Dar oare biserica ort. română din fosta monarhie austro-ungară nu cerea și nu a primit ajutoare și salarii episcopești și preoțești? Și ce face astăzi biserica ort. română din România Mare? Nu caută și ea să adune averi și nu se plînge în continuu că statul nu îi dă destul? Nu caută ea să se folosească de situația ei privilegiată de biserică dominantă în stat? Și dacă pentru aceasta am zice că clerul bisericei ort. române nu este decât o asociație de materialisti nesatioși cari slujesc la s. altar mai mult de dragul mamonei decât al lui Dumnezeu, de sigur că am spune un neadevăr, precum tot neadvăr este a susține același lucru despre mitropolii Teofil și Atanasie și clerul lor.

4. Dar spun dușmanii unirei, cel puțin acea trebuie să se admită că împăratul Leopold și cu oamenii săi politici au pus la cale și ajutat înfăptuirea unirei cu scopuri politice, ca să spargă unitatea neamului românesc și să ridice încă un zid de despărțire între Românii de dincoace și de dincolo de Carpați. Cumcă Curtea împărătească din Viena și membri conducători ai Casei Habsburgice au urmărit și scopuri politice prin unirea noastră, este prea adevărat și nici nu se putea altfel. Dar simțul religios a avut și la ei rol principal în acest caz; căci cu toate scăderile și păcatele lor, este știut că împărații Austriei au fost credincioși devotați și mari protectori ai bisericei catolice. Prin unirea noastră ei au urmărit și întărirea catolicismului în Ardel, unde acela fusese aproape distrus de către Maghiari și Sași. Este știut însă, că domitorii și oamenii politici călăuziți de așa numitul reson de stat, de când e lumea au căutat să tragă pentru scopurile lor foloase din sentimentul și mișcările religioase ale supușilor lor și pentru a o putea face aceasta, își arătau față de biserică bunăvoința și gratitudinea lor prin favoruri și binefaceri materiale, culturale și politice; iar unde așa nu mergea recurgeau și la apucături diplomatice și chiar la amenințări și acte de violență.

Alt scop politic al Crței din Viena a fost îndepărtarea cât mai mare a Românilor din Ardeal de

raza influenței moscovite. Imperialismul austriac a văzut totdeauna un dușman de moarte în imperialismul rusesc, de aceea a căutat să scoată cât se putea pe supușii săi de sub influența religioasă a Rusiei, care se folosea de aceasta ca de o armă politică.

Dar oare apărătorii și apostolii ortodoxiei neunite române, cari au turburat atât de mult viața poporului român din Ardeal în veacul al XVIII-lea, nu au căutat refugiu și ajutor la ierarhia sârbească și la curtea împărătească a Rusiei?!) cu toate că din punct de vedere politic și național Rușii și Sârbii n'au fost nici când mai binevoitori neamului românesc decât Habsburgii. Aceștia, cu toate nedreptățile ce le-au făcut ei poporului român, sub presiunea Ungurilor, i'au făcut și mult bine, de ex.: domeniile episcopoești din Blaj și Beiuș din cari s'au întințat și susținut școlile de acolo, un patrimoniu comun și comoara tuturor Românilor, episcopiile cele două mitropolii, averile imense ale grănicerilor dela Năsăud și Caransebeș etc. Dar să-mi arate cineva ce binefaceri a primit neamul românesc dela Sârbi și dela Ruși? Și poporul românesc și-a arătat pururea recunoștința sa față de dinastia habsburgică, prin proverbialul său dinasticism și prin jertfirea sângelui și a vieții sutelor de mii din fiii săi, pe cele întinse câmpuri de bătaie din Europa.

Și guvernele și partidele politice din România dinainte și de după unirea din 1918, nu au căutat să tragă foloase pe seama lor din serviciile bisericești (ca să nu zicem din vicile bisericănilor) și din sentimentul religios al credincioșilor? Când au lăsat politicienii neexploatați în interesul lor de partid certurile și necasurile din biserică provocate de multe ori chiar de ei? Și când nu le-a succes să atragă pe partea lor pe capii bisericești cu prietinia și cu feliurite favoruri personale nici cu șiretenia diplomatică, au recurs chiar la înscenarea și provocarea de tulburări și zavistii în sinul bisericești, cum a fost de ex. celebrul caz al mitropolitului Ghenadie în anul 1906.

(Va urma)

CRONICI

Redacționale. Prin numirea Cl. și Mon Domn Dr. Nicolae Flueraș de director în fruntea liceului de băieți din Beiuș, oficiul de redactor responsabil al „Vestitorului” a revenit iarăși Cl-ului și Mon Domn Dr. Alorisie Ludovic Tăutu, profesor de teologie. Toată corespondența „Vestitorului” să se trimită pe adresa noului red. resp. Oradea, Piața Unirii 3, palatul episcopiei gr. cat.

Redacția „Vestitorului” exprimă călduroase mulțumiri Cl-ului Dr. Nicolae Flueraș, care cu atâta

!) A. Bunea: Episcopii P. P. Aron și Novacovici pag. 134 și urm. S. Dragomir: Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal în secolul al XVIII-lea, Sibiu 1920, pag. 122, 197 și urm.

zel și abnegare de sine a condus coloanele „Vestitorului” timp de aproape doi ani (1 Ian. 1929—1 Oct. 1930) și-l consideră și pe mai departe ca pe un prețios colaborator al său.

Redacția „Vestitorului” s'a întregit cu mai mulți preoți harnici și dibaci mânuitori ai condetului iar pe Preaon. frați preoți din păstorire i-i roagă să fie harnici și zeloși colaboratori, informatori și corespondenți ai lui. Vestitorul.

Ordinea serviciilor divine la catedrala rom. unită din str. Dim. Cantemir 1:

În Duminici și sârb: la 7 dim. sf. liturgie; la 10 liturghia parohială cu predică; la 11^{1/2} liturghia a treia. D. m. la 3 Vecernia.

În zile comune: la 7 sf. liturghie.

Seria predicatorilor la catedrală: 5 Oct. On. P. Gh. Naghi. — 12 Oct. Mon. Vasile Barbul. — 19 Oct. Rym. Dr. Gr. Pop. — 26 Oct. Rym. Petru. Tămăian. — 2 Nov. Dr. Gavr. Stan. — 8 Nov. 11th Dr. Jacob Radu. — 9 Nov. On Iuliu Mutt. — 16 Nov. On Ioan Chiș. — 21 Nov. On. Antoniu Pop. — 23 Nov. On. Mihai Sălăgian.

Mare bucurie pentru rozariști. În numărul din 2 Sept. a. c. (No. 9) al foaiei oficiale a Sf.-lui Scaun din Roma cetim, că Congregația Riturilor în ședința sa din 17 Iunie 1930, după amănunțită cercetare și desbatere, a hotărât, că se poate purcede la beatificarea și canonizarea, adică se poate ridica la treapta de fericită și sfântă cuvioasa soră Paulina Maria Jaricot, care este începătoarea și întemeietoarea Rozarului Viu. După ce se vor cerceta minunile ei nu peste mult vom avea ridicarea la treapta de fericită și sfântă aceleia, al cărei lucru a străbătut până la noi; căci în Dieceza noastră în foarte multe parohii ființează Rozarul Viu în cadrele Reuniunii Mariane. Tot aceasta cuvioasă servă a lui D-zeu a început și întemeiat Opera răspândirii credinții, o organizație răspândită în întreaga biserică catolică și care organizație are de scop să adune mijloace materiale pentru încreștinarea păgânilor.

Personale. Preav. Ordinariat prin rescriptul său No. 179/1930 a numit pe Cl. D. Dr. Aloisie Ludovic Tăutu profesor la Academia teologică, bibliotecar diecezan. Doritorii a obține informații referitor la bibl. diecezană se pot adresa D-lui.

Preav. On. Ordinariat în urma trecerii Mon. Domn Dr. Nicolae Flueraș la postul de director al liceului „Samuil Vulcan” din Beiuș, a numit pe Cl. Dr. Găvrilă Stan, spiritual la Seminarul teologic, profesor la catedra de dogmatică, iar pe Cl. Dr. Aloisie L. Tăutu, titularul de până aci al acestei catedre l-a transferat titular la catedra de morală și pastorală.

— În ședința consistorială din 1 Oct. Preacuvioșia Sa Dr. Dominic Neculeș rectorul seminarului franciscan din Oradea (str. Capelei 1) a fost numit preot misionar pentru eparhia noastră, iar On. Nicolae Brentan fost preot în Mal exactor diecezan.

Congresul AGRU-lui la Sighet. După cum suntem informați Congresul Asociațiunii Generale a Românilor Uniți anul acesta se va ține la Sighet în zilele de 24—26 Octomvrie cu un program bogat și variat. La alcătuirea programului s'a ținut seamă și de latura religioasă (paraclis liturghii, mărturisiri, cuminecări, procesiune cu Preasfântul Sacrament) La congres se pare că vor participa toți arhieriei noastre. Programul detaliat stabilit în ședința Comitetului central în șed. din 30 Sept. a. c. se va publica încurând.

Aviz! Oficiilor parohiale trecute la alte dieceze, fiindu-le achitat abonamentul pe acest an, li-se va trimite „Vestitorul” până la 31 Dec. a. c. după această dată numai acelor cari îl vor renoi. P. On. purtători ai oficiilor parohiale venite la dieceza noastră până la 1 Ian. 1931 vor plăti abonament 75 Lei, care, conform ordinului Preav. On. No. 3674/1924, -- poate fi plătit și din cassa bisericii.

Aviz! La biblioteca diecezană din Oradea sunt disponibile mai multe biblioteci (în mare parte edițiile „Astrei”). Preoții, cari doresc să înființeze biblioteci populare ori parohiale, să se adreseze Preavenațului Ordinariat gr. cat. din Oradea, de unde li se vor trimite *gratuit*.

Ziua misionară. Secretarul Sfintei Congregațiuni de „Propaganda Fide”, carele din oficiu este și președintele Consiliului Superior General al „Operei Propagării Credinții”, cu reședința în Roma, a lansat un călduros apel către toți episcopii, preoții și credincioșii bisericii catolice, prin care le aduce la cunoștință, că în ziua de 19 Octomvrie, din voința Sfântului Părinte Pontificali Roman, pe întreg rotogolul pământului se va ține *Ziua Misionară*, obișnuită a se ține deja de patru ani. În acest apel Ill Secretar aduce la cunoștința marelui public catolic, că sumă incursă anul trecut 1929 pentru scopul misiunilor a întrecut 66 de milioane Lire italiene, în comparație cu 24 mil. din 1923. Anul acesta trebuie să se facă și mai mult, pentru că lipsurile misiunilor, răspândite la popoarele de toate limbile și toate rasele, sunt imense, dupăcum zice ilustrul Secretar. Mai spune, că dorința Sf. Părinte e, ca această ziua de 19 Oct. să fie o zi de rugăclune pentru misiuni, — la toate liturghiile să se adaugă rugăciunea pentru răspândirea credinței, predica să aibă un caracter misionar îndemnând credincioșii să se înscrie membrii la Opera rasp. cred., cei ce se vor mărturisi și cumineca rugându-se la intențtunea Sf. Părinte pot obține indulgență pleneră.

Il. Secretar roagă clerul și poporul credincios al Bisericii catolice să arate și cu fapta că înțelege și apreciază marea operă a răspândirii credinței creștine între păgâni.

BIBLIOGRAFIE

— **Nou!** Desemnul în instrucția catehetică, de Dr. Nicolae Brânzeu canonic în Lugoj, inspector catehetic. Lugoj, 1930 editura autorului. 80—48. Prețul 30 Lei. — Este o broșură utilă tuturor catechetilor de curs primar și secundar—inferior E la noi întâia lucrare, pe cât știm, pe acest teren: de-a intuiționa catehismul, istoria biblică a noului și vechiului testament cu chipuri desemnate. Broșura afară de 15 pagini text, mai cuprinde restul de pagini figuri desenate și litografate.

O recomandăm cateheților spre folosință și exercițiu.

— **Suspiniul Creștinului** (Rugăciunea Cuv. Păr. Efrem Sirul), tălcuită de Ion Agârbiceanu. Biblioteca Poporală AGRU No 2. Prețul 20 lei. 160—93 pag.

După o introducere de 32 pag. despre sfinți, cărticica cuprinde explicarea foarte plăcută și frumoasă într'o limbă curată a rugăciunii sf.-lui Efrem din Orologer (pag. 20): Doamne și Dispunătorul vieții mele etc. E potrivită și pentru beutură spirituală Prețul 20 lei.

— **Temeliile dogmatice ale Uniri de Păr.** Dr Tăutu 80—48 pag. O scurtă dar convingătoare expunere a motivelor istorice și dogmatice pentru ce ne-am unit noi Români cu Roma și de ce ținem la Unire Prețul 10 Lei ex. la Soc. Sf. Ioan Gură de Aur Oradea Parcul Ștefan cel Mare 8.

S'a ieftenit cartea lui Genț

Cartea de rugăciuni „**Mângâierea creștinului**” de Ioan Genț cu începere dela 1 Octomvrie 1930 costă, legătură până peste tot: **60 Lei** comandată direct la editor: **Societatea „Sf. Ioan Gură de Aur”, Oradea, Parcul Ștefan cel Mare No. 8).** — **66 lei** la librării.

Legătură piele simplă numai sunt. — **Legătură piele supralux dela 200 Lei în :: sus. ::**

